

Prøverørsbehandling

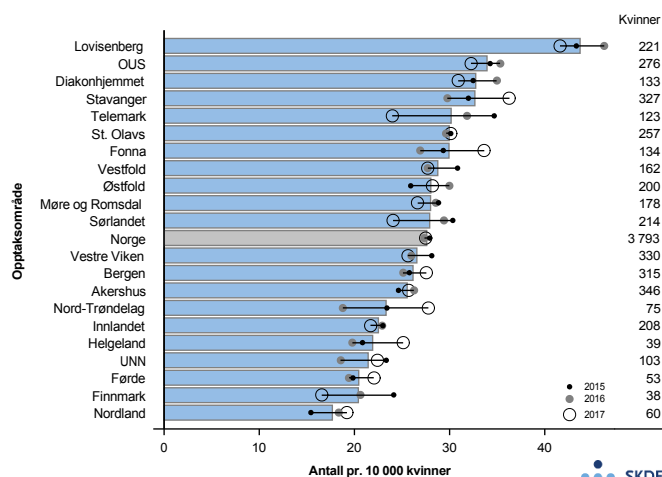
Dersom et par aktivt har forsøkt å bli gravide i ett år uten å lykkes, defineres de som ufrivillig barnløse. Ufrivillig barnløse kan få hjelp til å forsøke å bli gravide. I perioden 2015–2017 ble årlig ca 2 500 norske barn født etter assistert befruktning. Dette utgjør ca. 4 % av alle barn som blir født i Norge hvert år.

Bakgrunn

Det er ulike metoder for assistert befruktning. IVF-behandling, (in vitro-fertilisering), også kalt prøverørsbehandling, er den mest benyttede metoden for assistert befruktning. Prinsippet er at kvinnens eggcelle hentes ut fra eggstokken. Sædceller tilsettes og befruktning skjer i glass-skålen. Det befruktede egget deler seg over 2–5 døgn og blir til et tidlig fosteranlegg (embryo). Embryoet settes tilbake i kvinnens livmor. Ved overskudd av embryo kan disse fryses ned til senere bruk.

Når eggceller skal hentes ut av kvinnens kropp, må hun ha forbehandling med hormoner for å sikre at ett eller flere egg modnes og deretter løsner til samme tid. Hormonbehandlingen skal også sikre at livmoren er klar til å ta imot og bevare det befruktede egget når tiden er moden. Omtrent halvparten av de som forsøker IVF-behandling i Norge oppnår graviditet og fødsel. Det anbefales at kvinnen ikke er eldre enn 38–40 år da resultatene ofte blir dårligere med økende alder.

Seks offentlige sykehus og flere private klinikker tilbyr assistert befruktning. De offentlige sykehusene har identiske priser på behandling, mens de private varierer. Det er innført «pasientbetaling» eller forhøyet egenandel for assistert befruktning. Dette er tenkt å dekke utgifter til forbruksmateriell eller andre tjenester i tillegg til egenandelen og teller ikke med i grunnlaget for egenandelstak (for frikort). Pasientbetalingen er på 1 500 kr pr. behandling og hvert par får tre behandlingsforsøk ved offentlige sykehus. Ønskes flere forsøk må det gjøres i private klinikker med full egenbetaling.

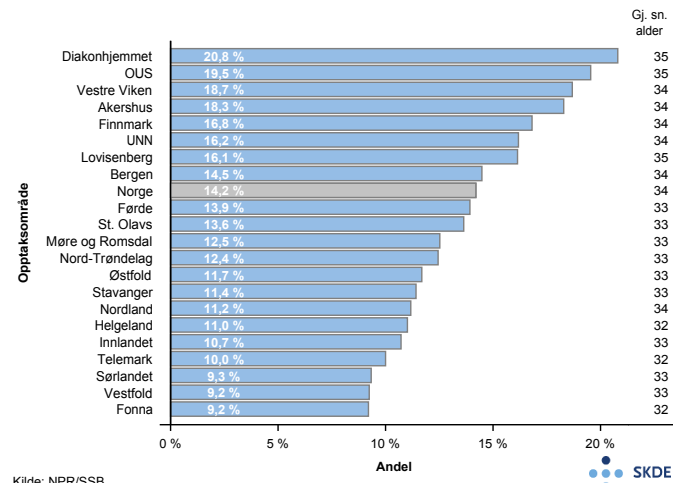
Kilde: NPR/SSB

Antall prøverørsbehandlinger pr. 10 000 kvinner, aldersjustert, gjennomsnitt pr. år for 2015–2017 fordelt på opptaksområde. Utvalget er begrenset til kvinner i aldersgruppen 16–55 år.

Resultater

I 2015–2017 fikk årlig omlag 3 800 kvinner i Norge offentlig finansiert prøverørsbehandling. De fleste kvinnene som fikk prøverørsbehandling i denne perioden var mellom 29 og 39 år, gjennomsnittsalderen var 33,6 år.

I opptaksområdet til Lovisenberg diakonale sykehus, som hadde den høyeste raten, var det 28 % flere som fikk prøverørsbehandling enn i opptaksområdet til Oslo Universitetssykehus HF, som hadde den nest høyeste raten. Ser man bort fra opptaksområdet Lovisenberg, var det moderat variasjon, raten i opptaksområdet OUS var omlag dobbelt så høy som i opptaksområdet Nordland.

Kilde: NPR/SSB

Andel av kvinner som fikk prøverørsbehandling som var 39 år eller eldre. Gjennomsnittsalder for kvinnene i utvalget til høyre.

Andel fødende som var 39 år eller eldre varierer også mye mellom opptaksområdene. I opptaksområdene Diakonhjemmet og OUS var omlag 20 % av de som fikk behandling med IVF i en alder der resultatene ikke kan forventes å være veldig gode.

Kommentarer

Det er ingen kjent geografisk variasjon i infertilitet som skulle tilsi at bruken av IVF burde variere geografisk. Den geografiske variasjonen i gjennomsnittsalder for førstegangsfødende er såpass liten at kvinners valg omkring når de ønsker å få barn neppe kan forklare den observerte variasjonen. Det er heller ikke sannsynlig at hele variasjonen skyldes tilfeldigheter. Det er derfor grunn til å stille spørsmål ved om bruk av prøverørsbehandling er likeverdig fordelt.